

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
приватного будинку для людей похилого віку
«Едем»**

10.11.2023

м. Дніпро, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування приватного будинку для людей похилого віку «Едем» (далі – заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Керівник групи НПМ:

Карпенко Михайло Юрійович – Представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Дніпропетровській області;

Члени групи НПМ:

Бібля Вікторія Володимирівна – головний спеціаліст Відділу сприяння роботи регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Дніпропетровській області;

Лиженко Дмитро Сергійович – головний спеціаліст Відділу сприяння роботи регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Дніпропетровській області

Крупій Оксана Володимирівна – регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Дніпропетровській області

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вулиця Михайла Грушевського, будинок 33, місто Дніпро, 49035. Заклад відкрився та функціонує з січня 2023 року.

Відвідування здійснюється вперше.

Потужність закладу розрахована на перебування 31 особи. На день відвідування у закладі фактично перебуває 25 осіб, з них, 17 жінок та 8 чоловіків. 10 підопічних - ліжкові хворі, з них, 7 жінок та 3 чоловіків.

Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР) ФОП Троян Олександр Вячеславович (далі - ФОП) функціонує з такими видами діяльності: КВЕД 63.99 Надання інших інформаційних послуг; КВЕД 62.02 Консультування з питань інформації; КВЕД 55.20 Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання; 87.10 Діяльність із догляду із забезпечення проживання; КВЕД 87.20 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб з розумовими вадами та хворих на наркоманію; КВЕД 87.30 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб похилого віку та інвалідів; КВЕД 87.90 Надання інших послуг догляду із забезпеченням проживання; КВЕД 88.10 Надання соціальної допомоги без забезпечення проживання для осіб похилого віку та інвалідів.

Надання платних послуг з розміщення, утримання та харчування осіб похилого віку здійснюється на підставі Договору про надання послуг, укладеного між ФОП та підопічним.

Заклад розташований у огороженому трьохповерховому будинку, який має одну вхідну зону та підвальне приміщення (фото 1).

Під час відвідування з'ясовано, що для підопічних створені належні умови проживання: вони забезпечені чистою постільною, натільною білизною, верхнім одягом, забезпечуються 3-х разовим харчуванням.

Забезпечення підопічних медичними препаратами чи діагностичними послугами здійснюється їх родичами/близькими.

В будівлі встановлено та функціонує автономне опалення. На момент візиту в приміщенні було достатньо комфортна температура.

На кожному поверсі знаходяться вогнегасники.

У ході моніторингового візиту встановлено, що під час робочої зміни, яка триває 15 діб, у закладі цілодобово перебуває 4 працівника (1 повар та 3 доглядальниці).

Працівниками проводиться належне прибирання в спальних кімнатах та приміщеннях загального користування, приготування їжі. Забезпечується догляд за особами похилого віку: надається допомога у годуванні (у разі потреби) та здійсненні індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Для користування підопічними у закладі є достатня кількість спеціальних засобів, а саме, 2 візки, 10 ходунків, 2 милиць, 23 ціпка, 7 стільців-туалетів.

Під час відвідування відбулося спілкування з 16 підопічними та 4 працівниками закладу. Скарг на неналежне поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що у закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі оголошення повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт) та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності).

Маломобільні підопічні розміщені у т. ч. на II та III поверсі будівлі, що унеможлиблює їх швидку евакуацію у разі виникнення надзвичайної ситуації. Не застосовується до них «Правило двох стін», оскільки вони не можуть самотійно, без сторонньої допомоги підвестися з ліжка, водночас персоналу,

який би міг забезпечити переміщення підопічних у відносно безпечне місце, недостатньо.

2. У будівлі закладу відсутній запасний вихід на випадок пожежі та не встановлена пожежна сигналізація, що передбачено Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України).

3. Під час відвідування з'ясовано, що форма Договору, який укладається між закладом та підопічним, не відповідає формі Типового договору про надання соціальних послуг, затвердженій наказом Міністерства соціальної політики України від 23.12.2020 № 847.

4. Відповідно до практики, що склалася в закладі, підопічні позбавлені можливості виходити за межі території, хоча це не передбачено жодним нормативно-правовим актом.

Порушення права на охорону здоров'я (стаття 25 Конвенції про права осіб з інвалідністю, стаття 49 Конституції України, статті 32, 34 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»).

5. Всупереч вимогам статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» у ФОП відсутня ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики (зокрема, сестринська справа) або договір із закладом охорони здоров'я.

Окрім того, у закладі відсутній медичний персонал. Зі слів ФОП, доглядальниці видають підопічним ліки, які приносять родичі, та за необхідності звертаються до родичів, які забезпечують надання первинної та вторинної медичної допомоги. Жодних супровідних медичних документів щодо лікарських призначень не було надано групі НПМ під час відвідування. За відсутності медичної документації неможливо зробити висновки чи взагалі отримують підопічні призначені саме їм ліки, в якому дозуванні і коли вони їх приймають.

Фактично мешканці закладу є заручниками персоналу і рідних в доступі до медичної допомоги.

6. Попри вимоги пункту 28 Порядку організації соціальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587, при влаштуванні підопічних до закладу не вимагається висновок про стан їх здоров'я.

7. У закладі відсутні приміщення ізолятора з метою попередження поширення інфекційних захворювань, що порушує вимоги статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

8. Заклад не пристосований до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

вхід у будівлю закладу має круті 11 сходинок та не обладнаний пандусом чи іншим пристосуванням (фото 2);

заклад не обладнано ліфтами або підйомниками;

коридори закладу не обладнані поручнями;

сходи в закладі непромарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок сходового маршруту і до горизонтальних площадок сходового маршруту (фото 3);

у закладі не скрізь обладнані пороги (фото 4);

у всіх санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування для підопічних з обмеженими можливостями (фото 5).

Зазначене також унеможливорює безперешкодне пересування підопічних по закладу, зокрема, з метою відвідування приміщень, які розташовані на першому та другому поверсі будівлі, а також виходити у двір, оскільки сходи в будівлі круті.

Порушення прав осіб похилого віку на отримання послуг стаціонарного та паліативного догляду відповідно до вимог законодавства (Закон України «Про соціальні послуги», Державний стандарт стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності).

9. Фактично закладом надається соціальна послуга стаціонарного цілодобового догляду. Законом України «Про соціальні послуги» визначено, що надавачами соціальних послуг є юридичні та фізичні особи, фізичні особи-підприємці, включені до розділу «Надавачі соціальних послуг» Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг Міністерства соціальної політики України. Однак, у порушення вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99 «Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг» та статті 15 Закону України «Про соціальні послуги» заклад не внесений до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг, що унеможливорює здійснення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості уповноваженими органами у системі надання соціальних послуг. Діяльність самого закладу не відповідає Критеріям діяльності та Державному стандарту.

10. Всупереч вимогам статті 22 Закону України «Про соціальні послуги» не складені індивідуальні плани надання соціальної послуги стаціонарного догляду на підставі результатів комплексного визначення та оцінки індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги, у якому мають бути зазначені заходи з надання такої послуги, відомості про необхідні ресурси, періодичність і строки виконання, відповідальних виконавців, дані щодо моніторингу результатів.

Відсутній індивідуальний план надання соціальних послуг, що є порушенням пункту 2 розділу III та пункту 2 розділу IV Державного стандарту.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України).

11. У ході відвідування закладу групою НПМ виявлено перенаселення в окремих приміщеннях, що є порушенням норми житлової площі на особу, встановленої на рівні 8-10 м², та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007) (фото 6). На першому поверсі в одній кімнаті проживають разом 11 жінок та чоловіків, при цьому відсутні застосування для забезпечення приватності. Норма площі на одну особу в загальному становить 4-5 кв.м.

12. Ліжковим хворим, які проживають у закладі, не забезпечено можливість перебування на свіжому повітрі.

Порушення права на гідні і безпечні умови перебування (стаття 28 Конституції України, статті 9, 20 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

13. Організація 3-х разового харчування замість 4-х разового. У закладі наявне розроблене денне меню, але воно складене формально, бо кухар його не дотримується. Відсутнє перспективне та дієтичне меню, що не дає змогу забезпечувати його різноманітність, розраховувати енергетичну цінність харчових продуктів, збалансованість раціону та призводить до порушення прав підопічних на повноцінне харчування.

14. Більшість підопічних приймають їжу у власних кімнатах поряд з ліжком на приліжкових тумбочках, що є незручно та негігієнічно.

15. В приміщенні облаштовані 2 туалети з умивальниками (перший та другий поверхи). Ванна кімната облаштована 1 на всіх 25 підопічних. Для підопічних першого та третього поверхів індивідуальні санітарно-гігієнічні процедури проводяться доглядальницями безпосередньо у кімнатах (фото 7).

16. У житлових кімнатах, в яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур, що є порушенням пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

17. У кімнатах підопічних не забезпечено можливості для зберігання сезонного одягу, речі зберігаються в загальній окремій шафі. Підопічні не можуть самостійно брати свій одяг, що є перешкодою пересуватися територією закладу та без сторонньої допомоги користуватися особистим одягом (фото 8).

18. У працівників закладу відсутні медичні книжки про проходження медичного огляду, що передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2001р. № 559.

19. На кухні у холодильниках разом з продуктами харчування зберігаються медичні препарати (інсулін), що є порушенням товарного сусідства.

20. На вікнах встановлено цільні ґрати, які не відкриваються.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

21. Статтею 23 Конституції України передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

При цьому, дозвілля підопічних закладу є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телебачення та бесід між собою.

Порушення права на вільний вибір місця проживання (стаття 33 Конституції України).

22. Статтею 33 Конституції України передбачено право кожного, хто на законних підставах перебуває на території України, на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. У закладі проживають 4 внутрішньо переміщеної особи, з них, 1 жінка немає оформленої довідки внутрішньо переміщеної особи та не отримує відповідні виплати державної допомоги.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

ФОП Троян Олександр Вячеславовичу (приватний будинок для людей похилого віку «Едем») забезпечити:

приведення діяльності закладу у відповідність до положень Закону України «Про соціальні послуги», Критеріїв діяльності та Державного стандарту;

внесення закладу до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг; приведення Договору, який укладається між закладом та підопічним, до форми Типового договору про надання соціальних послуг, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 23.12.2020 № 847;

вирішення питання щодо облаштування укриття для підопічних та працівників закладу у разі виникнення надзвичайної ситуації;

встановлення пожежної сигналізації відповідно до Правил пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417; обов'язкове прибирання ґратів на вікнах, або забезпечення їх відкриття на випадок пожежі;

реалізацію права підопічних на свободу пересування;

надання медичної допомоги та медичного обслуговування на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або укладеного договору із закладом охорони здоров'я;

отримання від родичів при влаштуванні підопічних до закладу висновку про стан їх здоров'я;

виділення приміщення для ізоляції новоприбулих осіб з метою попередження поширення інфекційних захворювань на території закладу;
дотримання вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;
складення індивідуальних планів надання соціальної послуги підопічним;
дотримання норм житлової площі на особу відповідно до вимог ДБН В.2.2-18:2007;

вирішення питання облаштування додатково ванних та туалетних кімнат для можливості проведення санітарно-гігієнічних процедур;

опрацювання можливості щоденного перебування на свіжому повітрі ліжкових хворих;

контроль за організацією харчування підопічних;

вирішення питання організації зберігання медичних препаратів, які потребують спеціального температурного режиму;

оформлення довідок внутрішньо переміщеним особам та виплат державної допомоги;

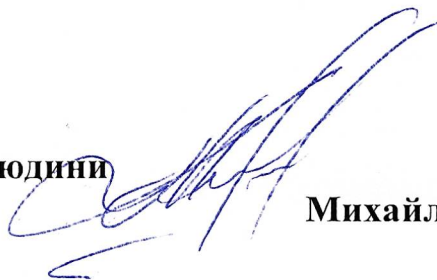
дотримання права підопічних на приватність, зокрема оснастити всі житлові кімнати, у яких проживає більше, ніж одна особа, ширмами;

забезпечити проходження працівниками закладу медичного огляду;

створення умов для реалізації права підопічних на вільний розвиток особистості з урахуванням їх побажань, залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя;

Додатки: фотоматеріали – на 8 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
У Дніпропетровській області**

Михайло КАРПЕНКО

Фотознімки отримані за результатами відвідування

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

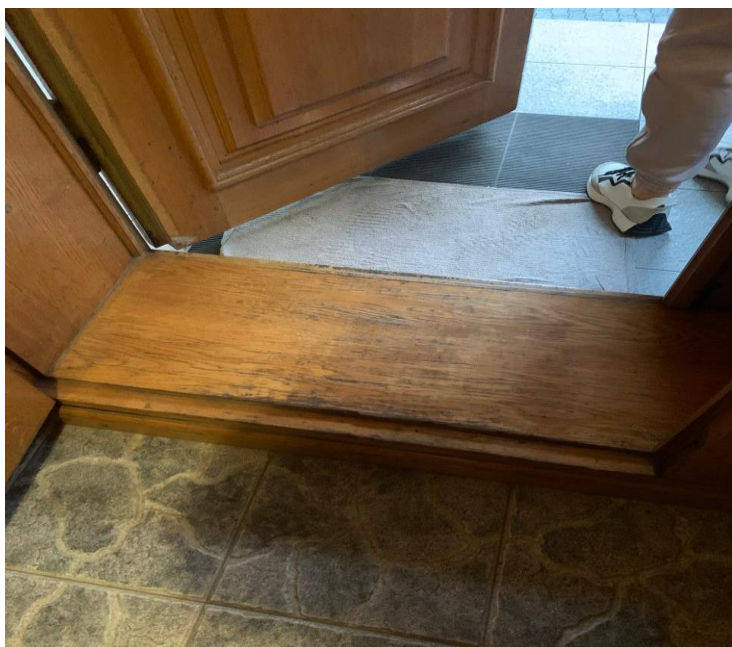

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

